

דף יח.: חצי נזק צרורות מגופו או מעלייה

תמצית מהלך הסוגיה ביחס למשנת "הכלב שנטל חררה"

מגופו - ככל חצי נזק. מעלייה - כדין המזיק ב"כי אורחיה".

ת"ש: הכלב שנטל חררה והלך לגדיש, אבל את החררה והדליק את הגדיש,

על החררה משלם נזק שלם - שן,

ועל הגדיש משלם - מגופו (ברייתא) - חצי נזק; רבי אלעזר (בברייתא): נזק שלם.

על הגדיש חצי נזק - מדוע? שני מסלולים, יסומנו להלן כך: (א) צרורות (אורחיה); (ב) קרן תמה.

1. (א) חצי נזק - צרורות - וש"מ (ברייתא) מגופו.
2. דחייה: לרבי אלעזר - נזק שלם מגופו - בצרורות כי אורחיהו - לא ייתכן!
3. (ב) מדובר שנטל את הגחלת והניחה בשינוי, תולדת קרן. לכן הוא ח"נ מגופו. ור' אלעזר - נ"ש מגופו - כרבי טרפון, משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם, ומגופו. אבל בצרורות כי אורחיהו כו"ע ס"ל כסומכוס, דמשלם נ"ש ומעלייה; ולרבנן אכתי תיבעי לך.
- 3.4. (א) ח"נ - צרורות, ומגופו. ור' אלעזר - סובר כסומכוס, דצרורות הוא נ"ש; וכו' יהודה - צד תמות במקומה עומדת, ומשלם ח"נ מגופו וח"נ מעלייה.
5. דחייה: מה שייך כאן צד תמות? הרי צרורות כי אורחיה מועד מתחילתו!
- 4.6. (א) ח"נ - צרורות, ומגופו. ור' אלעזר - נ"ש - בשהועד (שלוש פעמים) לצרורות כאורחיה. [לפירוש ראשון ברש"י⁵: (ב) שהועד (ג"פ) לצרורות בשינוי].
לת"ק - אין העדאה לצרורות, וח"נ הוא דמשלם, ומגופו (ברייתא);
לרבי אלעזר - יש העדאה לצרורות, ומשלם נ"ש - חציו מגופו וחציו מן העלייה (כו' יהודה,
צד תמות במקומה עומדת).
7. הרי העדאה לצרורות היא בעיא דבעי רבא, ותיפשוט לאוקימתא זו דתנאי היא?
8. (ב) צרורות בשינוי - תולדת קרן. משונה קרן ברשות הניזק - ופליגי בדר"ט ורבנן, ר' אלעזר כר"ט, נ"ש מגופו. ודכו"ע כסומכוס ס"ל - צרורות כי אורחיה משלם נ"ש.
משונה קרן ברשות הניזק לר"ט נ"ש - מגופו: נ"ש מנין? מקרן ברה"ר: ומה שן שפטור ברה"ר משלם נ"ש ברשות הניזק; קרן שחייב ברה"ר לכ"ש שישלם נ"ש ברשות הניזק? והילכך: דיו לבא מן הדין להיות כנדון (והכא לא מפריך ק"ו): מה קרן ברה"ר מגופו, אף קרן ברשות הניזק מגופו.

[י' באדר-ב התשס"ה]

¹ הא תרתי איכא: נזק שלם, וכי אורחיה.

² וניחא ליה למימר דכסומכוס ס"ל, דאי לרבנן, דצרורות ח"נ - בצרורות בשינוי דלמא ס"ל דיש שינוי לרביע נזק וכבעיא דרב אשי (לקמן יט.). רש"י יח: ד"ה אמר לך. וראה טעם נוסף בתוס' (יח: ד"ה בין לרבנן).

³ החל במלים "ולא היא" (יח.).

⁴ יח: "אלא כי קאמר". וראה הערה הבאה.

⁵ יח: ד"ה אלא אי בעית (והוא פירוש שני בדיבור שלאחריו, ועי' גם ד"ה לקרן מדמינן). עיין שינויי נוסחאות של הוצאת פרנקל (ובהערותיהם), שנתערבבו כאן שני פירושים (הכרוכים בגרסת הגמ' כאן "כגון דאייעד" או "דשני ואייעד"). ושניהם מובאים בקצרה בספר הישר לר"ת (החידושים סי' תקסב). ובתחילה סבר רש"י דבעיא דרבא לגבי העדאה בצרורות היא בשינוי, ובמהדורה בתרא חזר בו ונקט שהיא בכי אורחיהו. ודעת תוס' (ד"ה במועד מתחילתו) ששני האופנים כלולים בבעיא זו. ועיין באורך בתוס' תלמיד רבנו תם ורבנו אליעזר (לאורך הסוגיה כולדה).

⁶ כמו לעיל שלב 3.